

NHỮNG CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC TRONG VIỆC PHÁT TRIỂN CHUYÊN NGÀNH TIẾNG VIỆT Ở TỈNH VÂN NAM TRUNG QUỐC

Nhận bài:

15 – 03 – 2018

Chấp nhận đăng:

26 – 06 – 2018

<http://jshe.ued.udn.vn/>

Hùng Thế Bình

Tóm tắt: Chuyên ngành Tiếng Việt hiện nay đang có xu thế phát triển mạnh mẽ ở các trường đại học tỉnh Vân Nam Trung Quốc, nhưng cũng đang đối mặt với nhiều thách thức và tồn tại trong khi phát triển. Trường Đại học Sư phạm Vân Nam là một trong những trường đại học Trung Quốc có sự hợp tác toàn diện và rộng rãi với các trường đại học Việt Nam. Bài viết này trình bày những kinh nghiệm phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở Trường Đại học Sư phạm Vân Nam; từ đó cùng các chuyên gia Việt Nam đề xuất một số giải pháp để thúc đẩy chuyên ngành Tiếng Việt phát triển ổn định và bền vững ở tỉnh Vân Nam nói riêng và cả Trung Quốc nói chung.

Từ khóa: chuyên ngành Tiếng Việt; phát triển; tỉnh Vân Nam; thách thức; hợp tác.

1. Mở đầu

Lịch sử phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở Trung Quốc đã trải qua gần 70 năm, những trường đại học có phát triển chuyên ngành Tiếng Việt sớm nhất ở Trung Quốc bao gồm: Trường Đại học Bắc Kinh (1949), Trường Đại học Kinh tế thương mại đối ngoại Bắc Kinh (1954), Trường Đại học Ngoại ngữ Bắc Kinh (1961), Trường Đại học Dân tộc Quảng Tây (1964), Trường Đại học Ngoại ngữ và Thương mại đối ngoại Quảng Đông (1970), Trường Đại học Dân tộc Vân Nam (1997) [6, tr.76-79]. Hiện nay, tỉnh Vân Nam và khu tự trị dân tộc Choang Quảng Tây là 1 tỉnh (khu tự trị) có những trường đại học phát triển chuyên ngành Tiếng Việt nhiều nhất ở Trung Quốc. Theo thống kê của Hội Nghiên cứu và Giáo dục Tiếng Việt Nam Trung Quốc, hiện nay cả Trung Quốc có 28 trường đại học phát triển chuyên ngành Tiếng Việt (giáo dục đại học chính quy); trong đó, tỉnh Vân Nam có 10 trường đại học phát triển chuyên ngành Tiếng Việt. Có thể nói, tỉnh Vân Nam đã thực sự trở thành một địa chỉ phát triển giáo dục chuyên ngành Tiếng Việt ở vùng Tây Nam Trung Quốc, đóng góp đáng kể trong việc đào tạo nguồn nhân lực Tiếng

Việt cho cả Trung Quốc.

Những năm gần đây, trong bối cảnh Trung Quốc triển khai chính sách “Một vành đai, Một con đường” với các nước liên quan, mối quan hệ chính trị, kinh tế, thương mại, văn hóa giữa Trung Quốc và Việt Nam ngày càng phát triển. Tỉnh Vân Nam đang đầu tư xây dựng trung tâm hướng tới Nam Á và Đông Nam Á, việc thực hiện hợp tác kinh tế “2 hành lang - 1 vành đai kinh tế” và “tiểu vùng Sông Mê-Kông mở rộng”. Với Việt Nam, mối quan hệ thương mại, văn hóa giữa tỉnh Vân Nam Trung Quốc với Việt Nam cũng ngày càng sâu rộng. Vì vậy, nhu cầu về nguồn nhân lực biết sử dụng Tiếng Việt của Trung Quốc nói chung và tỉnh Vân Nam nói riêng cũng ngày càng tăng lên. Trong bối cảnh đó, được sự quan tâm của Đảng ủy, UBND tỉnh, sự ủng hộ của các trường đại học của tỉnh Vân Nam, chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam đang có một xu thế phát triển mạnh mẽ; đội ngũ giáo viên Tiếng Việt và số lượng sinh viên học Tiếng Việt đều tăng lên cả về số lượng và chất lượng. Trong khi đó, vẫn còn không ít vấn đề tồn tại tạo ra những thách thức trong phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam. Bài viết này bước đầu chỉ ra những thách thức cơ bản, qua đó đề xuất những giải pháp thiết thực nhằm thúc đẩy việc hợp tác đào tạo Tiếng Việt song phương giữa Việt Nam - Trung Quốc ngày càng hiệu quả hơn.

* Tác giả liên hệ

Hùng Thế Bình

Trường Đại học Sư phạm Vân Nam, Trung Quốc

Email: hungthebinh@qq.com

2. Thực trạng phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam, Trung Quốc

2.1. Những trường đại học phát triển chuyên ngành Tiếng Việt

Theo thống kê của tác giả, tỉnh Vân Nam hiện nay có tất cả có 10 trường đại học có phát triển chuyên ngành Tiếng Việt (trình độ đại học chính quy), bao gồm: Trường Đại học Dân tộc Vân Nam, Học viện Hồng Hà, Trường Đại học Sư phạm Vân Nam, Trường Đại học Nông nghiệp Vân Nam, Trường Đại học Tài chính Vân Nam, Trường Đại học Vân Nam, Học viện Vân Sơn, Trường Đại học Lâm nghiệp Tây Nam, Học viện Văn Lý (thuộc Trường Đại học Sư phạm Vân Nam), Học viện Điện Trì (thuộc Trường Đại học Vân Nam); trong đó, có 3 trường hiện đang đào tạo sau đại học, chuyên ngành thạc sĩ về lịch sử văn hóa, văn học Việt Nam. Đó là Trường Đại học Dân tộc Vân Nam, Trường Đại học Sư phạm Vân Nam và Trường Đại học Vân Nam.

Ngoài trình độ đại học chính quy, tỉnh Vân Nam còn có nhiều trường có phát triển chuyên ngành Tiếng Việt trình độ cao đẳng và dạy nghề, như Học viện Dạy nghề kỹ thuật Giao thông Vân Nam, Viện Dạy nghề Cảnh sát thành phố Côn Minh,... Ngoài ra, ở một số trường đại học tỉnh Vân Nam hiện nay còn phát triển hình thức đào tạo những sinh viên Tiếng Việt phi chuyên ngành theo hình thức “chuyên ngành + Tiếng Việt”, như chuyên ngành Tài chính cùng Tiếng Việt, chuyên ngành Tiếng Anh cùng Tiếng Việt, chuyên ngành Thương mại quốc tế cùng Tiếng Việt...

Có thể thấy, cả về số lượng lẫn quy mô và hình thức đào tạo liên quan đến Tiếng Việt ở các trường đại học thuộc tỉnh Vân Nam rất đa dạng và có tiềm năng phát triển. Điều này thể hiện nhu cầu học tập tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam nói riêng và Trung Quốc nói chung là rất lớn, hứa hẹn nhiều khả năng phát triển trong thời gian tới.

2.2. Đội ngũ giảng viên và sinh viên chuyên ngành Tiếng Việt

2.2.1. Đội ngũ giảng viên

Trong bối cảnh các chuyên ngành đào tạo phát triển mạnh mẽ, đội ngũ giáo viên giảng dạy Tiếng Việt cũng không ngừng tăng lên về số lượng và có trình độ ngày càng cao hơn. Các trường có đào tạo chuyên ngành Tiếng Việt đều khuyến khích cán bộ giảng viên học

Tiếng Việt ở trình độ đại học và sau đại học ở tỉnh Vân Nam. Trường Đại học Dân tộc Vân Nam và Trường Đại học Sư phạm Vân Nam là 2 trường có đội ngũ giảng dạy Tiếng Việt đông nhất.

Trường Đại học Dân tộc Vân Nam là trường phát triển chuyên ngành Tiếng Việt lâu đời nhất ở Vân Nam (thành lập chuyên ngành vào năm 2008), hiện nay có tất cả 8 thầy cô giảng dạy Tiếng Việt, trong đó có 1 giảng viên trình độ phó giáo sư, một giảng viên là người Việt Nam. Trường Đại học Sư phạm Vân Nam tuy thành lập chuyên ngành Tiếng Việt muộn hơn Trường Đại học Dân tộc Vân Nam, nhưng quy mô đội ngũ dạy Tiếng Việt đã đông hơn, hiện có 9 giáo viên chuyên dạy Tiếng Việt, trong đó có 1 phó giáo sư tiến sĩ và 8 thạc sĩ, 1 giảng viên là người Việt Nam. Những trường khác đội ngũ giảng dạy Tiếng Việt ít hơn, mỗi trường khoảng độ 3 - 5 người. Về cơ bản, đội ngũ giảng viên dạy Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam khá đông, tuổi đời từ 30 - 40 tuổi, đủ trình độ và kinh nghiệm dạy Tiếng Việt. Ngoài ra, một số trường đại học ở Vân Nam còn hợp tác với các trường đại học khác Trung Quốc và Việt Nam, thường xuyên giao lưu và cử giáo viên thỉnh giảng đến Vân Nam dạy Tiếng Việt.

2.2.2. Sinh viên học Tiếng Việt

Về quy mô sinh viên học Tiếng Việt, tỉnh Vân Nam cũng đạt số lượng đông nhất cả Trung Quốc (có số lượng sinh viên tương đương với tỉnh Quảng Tây).

Hàng năm, tỉnh Vân Nam tuyển sinh được hơn 200 sinh viên học chuyên ngành Tiếng Việt, trung bình trong 1 khóa học 4 năm thì có khoảng 400-800 sinh viên học Tiếng Việt trong trường. Ở Trường Đại học Sư phạm Vân Nam, riêng khóa 2018 thì đã tuyển 90 sinh viên nhận học chuyên ngành Tiếng Việt, năm 2017 cũng

có hơn 60 sinh viên học chuyên ngành Tiếng Việt.¹ Có thể thấy số lượng sinh viên học Tiếng Việt ở các trường đại học tỉnh Vân Nam cơ bản ổn định, tăng dần theo khóa đào tạo. Đây là nguồn tuyển sinh khá dồi dào không chỉ cho việc dạy Tiếng Việt ở Vân Nam mà còn cho hoạt động giao lưu hợp tác đào tạo chuyên sâu với Việt Nam.

2.3. Hình thức đào tạo sinh viên chuyên ngành Tiếng Việt

Hiện nay chuyên ngành Tiếng Việt ở các trường đại học tỉnh Vân Nam hầu hết đều theo hình thức hợp tác

đào tạo “3+1” hoặc “2+2”, tức 4 năm học đại học thì 3 năm học ở trong nước và 1 năm du học ở Việt Nam. Đa số các trường cử sinh viên sang Việt Nam vào năm thứ 3, nhưng cũng có trường cử sinh viên sang Việt Nam học vào năm thứ 1, như Học viện Hồng Hà Văn Nam. Hình thức “3+1”, hoặc “2+2” có ưu thế là sinh viên ít nhất có 1 năm học ở Việt Nam, có thể luyện tập và nâng cao trình độ Tiếng Việt ở Việt Nam, cũng có thể trực tiếp tiếp xúc môi trường ngôn ngữ và người Việt Nam, cảm nhận lịch sử, văn hóa, xã hội, phong tục, đời sống hàng ngày ở Việt Nam. Việc thực tế ngôn ngữ văn hoá này tạo điều kiện cho những sinh viên học Tiếng Việt từ trình độ chưa biết về Tiếng Việt, sau 4 năm học tập, có thể thực hiện giao tiếp thành thạo và làm việc bằng Tiếng Việt, trình độ giao tiếp tốt hơn nhiều so với những sinh viên học tiếng Anh, tiếng Nhật...

2.4. Những môn học chuyên ngành Tiếng Việt

Các môn học của sinh viên chuyên ngành Tiếng Việt thường được chia là 2 phần: Các môn học trong nước, bao gồm các môn học về ngôn ngữ Tiếng Việt và kiến thức văn hóa cơ sở Việt Nam như phát âm, cơ sở Tiếng Việt, tập nghe, tập nói, đọc hiểu văn bản, dịch viết, dịch nói, khái quát Việt Nam, Văn học Việt Nam, Lịch sử Việt Nam,... Các môn học ở Việt Nam, bao gồm các môn học về tình hình kinh tế xã hội Việt Nam, tập viết văn bản Việt Nam, ca dao - tục ngữ Việt Nam, phong tục Việt Nam, Ngữ pháp tiếng Việt, tập dịch viết/nói Hán-Việt,... Nói chung, các môn học của chuyên ngành Tiếng Việt chủ yếu để đào tạo và nâng cao trình độ Tiếng Việt và trang bị cho người học những hiểu biết cơ bản về đất nước, con người và văn hoá của Việt Nam.

¹Theo những số liệu thống kê sơ bộ của các trường đại học ở tỉnh Vân Nam.

3. Những khó khăn trong việc phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam Trung Quốc

Tuy tình hình phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam đang có xu hướng tích cực, nhưng các trường đại học ở Vân Nam cũng đang đối diện với không ít khó khăn, một số vấn đề gây ra những rào cản

nhất định, hạn chế sự phát triển của chuyên ngành Tiếng Việt.

3.1. Quy mô phát triển chuyên ngành thiếu kế hoạch

Hiện nay, chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam đang có xu thế phát triển mạnh mẽ, đã có 10 trường đại học thành lập chuyên ngành và đào tạo chuyên ngành trình độ đại học chính quy, hàng năm tuyển sinh từ 200-400 sinh viên. Đây là một cơ hội mở rộng và nâng cao ảnh hưởng của chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam, nhưng đồng thời cũng còn thiếu sót trong quy hoạch phát triển. Trong tình hình phát triển hiện nay, thị trường nhu cầu nguồn nhân lực Tiếng Việt ở Trung Quốc, nhất là nhân lực lao động ở khu vực miền Tây Nam Trung Quốc vẫn còn có nhu cầu lớn. Sinh viên học chuyên ngành Tiếng Việt sau khi tốt nghiệp vẫn dễ tìm được việc làm liên quan, nhưng nếu không hạn chế hoặc quy hoạch hợp lý, những năm sau thị trường bão hòa, thì sẽ dẫn đến tình trạng không có người học và sinh viên tốt nghiệp không có việc làm. Thực ra tình trạng này đã xuất hiện ở những trường đại học ở Quảng Tây và Vân Nam. Nhiều trường đại học mấy năm gần đây đã khó tuyển sinh và giảm số lượng tuyển sinh, như Học viện Hồ Tương Tư thuộc Trường Đại học Dân tộc Quảng Tây, năm 2018 thì chỉ tuyển sinh chuyên ngành Tiếng Việt 8 người; Học viện Điền Trì thuộc Trường Đại học Vân Nam không tuyển sinh được sinh viên học chuyên ngành Tiếng Việt vào năm 2018. Trong tình hình chung này, nếu tỉnh Vân Nam không quy hoạch hợp lý việc phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở các trường đại học, sẽ đối diện vấn đề tương tự Quảng Tây hiện nay. Rõ ràng, điều này có ảnh hưởng không nhỏ đến sự ổn định của việc đào tạo chuyên ngành Tiếng Việt ở Vân Nam.

3.2. Trình độ đội ngũ giảng dạy cần nâng cao

Mặc dù tỉnh Vân Nam hiện nay đã có một đội ngũ giảng dạy Tiếng Việt quy mô lớn, nhưng trình độ cần được cải thiện. Toàn tỉnh Vân Nam hiện nay chỉ có 2 giảng viên trình độ giáo sư (trong đó 1 thầy đã về hưu, 1 thầy vừa từ tỉnh khác chuyển sang) và 4 phó giáo sư chuyên ngành Tiếng Việt. Trong khi đó, số lượng giảng viên có chức danh giáo sư và phó giáo sư của Trường Đại học Dân tộc Quảng Tây nhiều hơn cả tỉnh Vân Nam cộng lại. Thực trạng này đã gây ra những khó khăn

không nhỏ, không đáp ứng được nhu cầu phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam hiện nay.

Ngoài chức danh, các giáo viên chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam hạn chế về khả năng nghiên cứu khoa học. Nghiên cứu và công bố công trình khoa học là một cách hiệu quả để nâng cao trình độ, hiểu biết về Việt Nam và kỹ năng giảng dạy chuyên ngành. Thực trạng chung hiện nay ở Vân Nam là đa số giảng viên dạy Tiếng Việt chỉ chú trọng dạy ngôn ngữ, việc học tập và nghiên cứu lịch sử, văn hóa, xã hội Việt Nam còn hạn chế. Điều này khiến cho việc nâng cao trình độ đội ngũ giảng viên bị hạn chế, đồng thời cũng ảnh hưởng không nhỏ đến việc nâng cao chất lượng đào tạo chung.

3.3. Ý thức học tập của sinh viên còn hạn chế

Tỉnh Vân Nam tuy nằm ngay ở gần Việt Nam, có đường biên giới chung với 4 tỉnh Lào Cai, Lai Châu, Điện Biên và Hà Giang của Việt Nam, nhưng thực ra những hoạt động kinh tế thương mại giữa tỉnh Vân Nam và Việt Nam chưa triển khai hiệu quả và sâu rộng. Tỉnh Vân Nam vốn là tỉnh có kinh tế tương đối thiếu phát triển, đường giao thông nối với Việt Nam còn hạn chế. Hoạt động giao lưu thương mại giữa người dân Vân Nam với Việt Nam, nhất là những người dân ở thành phố phía bắc, phía Tây Nam của Vân Nam vẫn chưa phát triển, làm cho nhiều sinh viên đến từ những khu vực này có ít hiểu biết về Việt Nam.

Phương ngữ của tỉnh Vân Nam có nhiều điểm tương đồng với vùng Tứ Xuyên, Trùng Khánh, khiến trong khi quá trình học Tiếng Việt, sinh viên Vân Nam cảm thấy hơi khó và kì lạ, nhiều âm tròn môi trong Tiếng Việt khó phát âm chuẩn làm cho sinh viên thiếu tự tin và ít hứng thú về học Tiếng Việt.

Ngoài ra sự khác biệt về thời tiết giữa hai nước cũng gây ra không ít khó khăn. Khí hậu tỉnh Vân Nam, đặc biệt là khí hậu Côn Minh quanh năm mát mẻ, Việt Nam thì nóng ẩm, làm cho sinh viên trong khi du học Việt Nam cảm thấy khó chịu. Sinh viên Vân Nam lại có đặc điểm là thích làm việc ở quê hương, không muốn đi xa nhà, sau khi tốt nghiệp chuyên ngành Tiếng Việt họ cũng ít khi muốn sang Việt Nam làm việc, trong khi hiện nay ở tỉnh Vân Nam thì lại ít có việc làm liên quan đến Tiếng Việt.

Tất cả những yếu tố này làm cho sinh viên tỉnh Vân Nam trong khi quá trình học Tiếng Việt thiếu ý thức và tinh thần, không có động lực để cố gắng học

giỏi Tiếng Việt. Những năm qua, mỗi lớp học của Trường Đại học Sư phạm Vân Nam trong thì khi 30 sinh viên chỉ có 1/3 số sinh viên, thậm chí chỉ 3-6 bạn sinh viên có trình độ Tiếng Việt khá giỏi. Đây cũng là một vấn đề cần đặt ra để nâng cao hiệu quả đào tạo Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam.

3.4. Điều chỉnh chương trình đào tạo

Hiện nay, chương trình đào tạo chuyên ngành Tiếng Việt ở Vân Nam hầu hết đều giống nhau, các môn học như cơ sở Tiếng Việt, ngữ âm, tập nghe, tập nói, đọc hiểu văn bản,... là những môn học chính của chuyên ngành. Nhưng thực ra do nhu cầu việc làm khác nhau của sinh viên mà các trường đại học thiết kế chương trình khác nhau, đồng thời do trình độ sinh viên khác nhau mà các trường xây dựng các học phần cụ thể phù hợp khác nhau. Ví như việc xây dựng các chuyên ngành Tiếng Việt cần tương thích với điểm mạnh của tỉnh Vân Nam như du lịch, đặc sắc văn hóa dân tộc thiểu số, công nghiệp, y dược, sinh học... Đồng thời, cũng nên chú trọng các môn học về mặt lịch sử văn hóa Việt Nam, giúp sinh viên tỉnh Vân Nam có điều kiện hiểu rõ đất nước, con người Việt Nam.

3.5. Tài liệu và giáo trình giảng dạy cần hoàn thiện

Chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam cũng đã phát triển lâu năm, nhưng những tài liệu và giáo trình giảng dạy tiếng Việt vẫn còn sử dụng những tài liệu rất cũ, chủ yếu là những giáo trình của Trường Đại học Bắc Kinh, Đại học Ngoại ngữ Bắc Kinh, Đại học Ngoại ngữ Lạc Dương, Đại học Dân tộc Quảng Tây...

Những giáo trình nêu trên tuy mang lại hiệu quả giảng dạy, nhưng có những nội dung không phù hợp đối với tình hình Vân Nam và khó thích hợp với trình độ sinh viên Vân Nam. Hiện nay ở tỉnh Vân Nam gần như chỉ có Trường Đại học Dân tộc Vân Nam và Trường Đại học Sư phạm Vân Nam có giáo trình riêng do các thầy cô của 2 trường này biên soạn, có tính thích hợp với sinh viên 2 trường. Các trường khác thì đều sử dụng giáo trình của Quảng Tây và Bắc Kinh. Tình trạng này phản ánh giáo trình không thích hợp với sinh viên của các trường ở Vân Nam. Đó là do vì nhiều giáo viên của các trường đại học ở Vân Nam còn trẻ về tuổi đời, thiếu kinh nghiệm về biên soạn giáo trình, và việc biên soạn giáo trình cũng là một việc mất thời gian và công sức.

3.6. Những tồn tại trong quá trình hợp tác đào tạo sinh viên với các trường Việt Nam

Hiện nay trong mô hình đào tạo sinh viên chuyên ngành Tiếng Việt của các trường đại học ở tỉnh Vân Nam đều có cử sinh viên sang Việt Nam học 1 năm. Những trường đại học hợp tác đào tạo sinh viên ở Việt Nam chủ yếu là ở miền Bắc Việt Nam như Trường Đại học KHXHNV Hà Nội, Trường Đại học Hà Nội, Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh - Đại học Thái Nguyên,... Với sự hợp tác đào tạo này sẽ có ích cho sinh viên luyện tập Tiếng Việt và tăng thêm sự hiểu biết về Việt Nam. Nhưng khi hợp tác với các trường đại học ở Việt Nam, vẫn còn tình trạng các trường của Việt Nam xây dựng nội dung giảng dạy không phù hợp với nhu cầu của sinh viên Trung Quốc. Một số trường giảng dạy quá đơn giản về nội dung và hình thức khiến thời gian du học sinh Trung Quốc học ở Việt Nam kém hiệu quả. Các trường đại học ở Trung Quốc gửi sinh viên sang du học hầu như chưa kiểm soát được hoạt động giảng dạy và hiệu quả giảng dạy ở Việt Nam. Điều này tác động lớn đến chất lượng học tập của sinh viên Trung Quốc ở Việt Nam và chuẩn đầu ra của chuyên ngành Tiếng Việt của tỉnh Vân Nam.

4. Một số kiến nghị và giải pháp để thúc đẩy phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam Trung Quốc

Đối với những vấn đề tồn tại trong khi phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam, những cơ quan quản lý cấp trường và khoa Tiếng Việt của các trường đại học cũng đang nỗ lực tìm giải pháp hiệu quả.

4.1. Xây dựng quy hoạch phát triển cho chuyên ngành Tiếng Việt

Những vấn đề đang tồn tại trong quá trình phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở Trung Quốc nói chung và tỉnh Vân Nam nói riêng đã được các cơ quan quản lý, khoa Tiếng Việt của các trường đại học và các chuyên gia giáo dục Tiếng Việt của Trung Quốc quan tâm và coi trọng. Trên mặt bằng cả nước, Bộ Giáo dục Trung Quốc có một tổ chức gọi là Ủy ban Chỉ đạo giáo dục trường đại học, dưới tổ chức này có Ủy ban chỉ đạo giáo dục chuyên ngành Ngôn ngữ phi thông dụng, trong đó còn có Ủy ban Chỉ đạo Giáo dục đào tạo Tiếng Việt. Ủy ban Chỉ đạo Giáo dục đào tạo Tiếng Việt định kì 2 năm họp một lần. Các chuyên gia, giảng viên giảng dạy Tiếng Việt thảo luận những vấn đề liên quan đến việc phát triển chuyên ngành Tiếng Việt và kinh nghiệm giảng dạy chuyên ngành Tiếng Việt. Hiện nay Ủy ban

chỉ đạo giáo dục đào tạo Tiếng Việt đã xây dựng một quy hoạch tổng thể về các môn học bắt buộc của chuyên ngành Tiếng Việt.

Năm 2012, Tỉnh Vân Nam cũng đề xuất một kiến nghị về phát triển đào tạo nhân tài ngôn ngữ phi thông dụng trong các trường đại học ở tỉnh Vân Nam, thành lập Ban Chỉ đạo công tác đào tạo nhân tài ngôn ngữ phi thông dụng tỉnh Vân Nam. Ủy ban Chỉ đạo việc giảng dạy ngôn ngữ phi thông dụng tỉnh Vân Nam, đã đề xuất ra nhiều ý kiến mang tính hiệu quả cho việc phát triển chuyên ngành Tiếng Việt ở Vân Nam [7]. Thời gian gần đây, Sở Giáo dục tỉnh Vân Nam cũng đang cố gắng thúc đẩy sự phát triển của ngôn ngữ phi thông dụng nói chung và Tiếng Việt nói riêng, yêu cầu các trường đại học chỉnh sửa và hoàn thiện kế hoạch đào tạo chuyên ngành Tiếng Việt.

Trong bối cảnh này, chuyên ngành Tiếng Việt nên nắm bắt thời cơ, hoàn thiện các phương án, mục tiêu đào tạo chuyên ngành Tiếng Việt, cố gắng xây dựng một mô hình đào tạo chuyên ngành Tiếng Việt thích hợp với tình hình riêng của tỉnh Vân Nam nói chung và các trường đại học nói riêng.

4.2. Xây dựng đội ngũ giảng dạy Tiếng Việt có trình độ cao

Muốn nâng cao hiệu quả về việc giảng dạy Tiếng Việt, trước hết phải có một đội ngũ giảng dạy có trình độ cao. Bản thân giảng viên và các trường đại học phải có ý thức nâng cao trình độ cho giảng viên, thường xuyên tổ chức hội thảo để trao đổi và chia sẻ kinh nghiệm trong quá trình giảng dạy. Trong khi đó, các trường đại học có thể hợp tác với các cơ quan, trường đại học trong nước và Việt Nam, hợp tác đào tạo và nâng cao trình độ của giáo viên. Các giáo viên chuyên ngành Tiếng Việt cũng phải có ý thức nâng cao kĩ năng bản thân mình, chú trọng đổi mới phương pháp giảng dạy, thường xuyên nghiên cứu và công bố các đề tài, bài báo khoa học, lịch sử văn hóa Việt Nam.

Đội ngũ giáo viên chuyên ngành Tiếng Việt của Trường Đại học Sư phạm Vân Nam hiện nay thì đã có nhiều chuyển biến tích cực. 8 giáo viên chuyên ngành bây giờ đã có 3 người tốt nghiệp tiến sĩ hoặc đang học tiến sĩ, những giáo viên còn lại đều có kế hoạch thi tiến sĩ trong nước hoặc muốn sang Việt Nam xin học tiến sĩ; đã đầu thầu thành công đề tài khoa học cấp Trường, cấp Tỉnh hoặc cấp Nhà nước, tổng vốn kinh phí được hỗ trợ

đề tài khoa học đã vượt qua 800,000 NDT. Đội ngũ giảng viên chuyên ngành Tiếng Việt của Trường Đại học Sư phạm Vân Nam đang ngày càng phát triển.

4.3. Hoàn thiện chương trình đào tạo Tiếng Việt và biên soạn giáo trình giảng dạy

Hiện nay, các trường đại học ở Vân Nam đều có một hệ thống môn học Tiếng Việt riêng. Tuy nhiên, hệ thống các môn học này coi trọng ngôn ngữ mà thiếu về lịch sử văn hóa. Do vậy, ngoài việc hoàn thiện các môn học ngôn ngữ thì cũng nên xây dựng các môn học về văn hóa Việt Nam. Những môn học như Khái quát Việt Nam, Lịch sử Việt Nam, Văn hóa Việt Nam, Quan hệ Trung-Việt nên được phổ biến trong cả tỉnh. Trường Đại học Sư phạm Vân Nam có một vài môn học có thể phổ biến trong cả tỉnh là Văn hóa Trung Quốc (dạy bằng song ngữ tiếng Trung và Tiếng Việt), các sinh viên chuyên ngành chọn học môn học này có thể sử dụng Tiếng Việt để giải thích hình tượng văn hóa Trung Quốc và những yếu tố văn hóa liên quan đến Việt Nam, nội dung này rất bổ ích cho sinh viên trong phỏng vấn xin việc làm hoặc trong giao tiếp với đối tượng người Việt Nam sau này.

Về mặt giáo trình thì những môn học về văn hóa Việt Nam còn khan hiếm, các trường đại học nên có phương án biên soạn những giáo trình có uy tín để giảng dạy những kiến thức chính thống về Việt Nam cho sinh viên.

4.4. Nâng cao ý thức học tập của sinh viên chuyên ngành Tiếng Việt

Những năm gần đây, tình trạng thiếu ý thức học tập của sinh viên chuyên ngành Tiếng Việt đã được các trường và giảng viên chú ý nhưng vẫn khó đưa ra những giải pháp. Trường Đại học Sư phạm Vân Nam bước đầu thử nghiệm một số giải pháp mang lại hiệu quả như sau:

- Cố gắng phổ biến những kiến thức về Việt Nam, về quan hệ Trung - Việt. Đa số sinh viên tỉnh Vân Nam thực ra không có nhiều kiến thức về Việt Nam, về quan hệ 2 nước Trung-Việt, cứ cho rằng Việt Nam là một nước chưa phát triển, điều kiện khó khăn, quan hệ 2 nước không ổn định, gây ra tâm lý cho rằng học Tiếng Việt không có tương lai. Thực ra, Việt Nam hiện nay là một trong những nước có xu thế phát triển kinh tế xã hội cao nhất trong khu vực và cả thế giới, quan hệ 2 nước Trung - Việt tuy có những tồn tại nhưng vẫn ổn định và hợp tác toàn diện sâu sắc, cơ hội làm việc và phát triển sau khi tốt nghiệp chuyên ngành vẫn rất khả quan.

Muốn cải thiện ý thức học tập của sinh viên trước hết thì phải thay đổi cách nhìn nhận của họ đối với tình hình Việt Nam và quan hệ 2 nước.

- Cố gắng phổ biến những kiến thức về cơ hội việc làm sau khi tốt nghiệp chuyên ngành Tiếng Việt. Nhiều sinh viên học tập không tích cực là do họ không muốn sang Việt Nam làm việc và mơ hồ về cơ hội việc làm sau khi tốt nghiệp. Thực ra, trong những năm gần đây, chuyên ngành Tiếng Việt vẫn là một trong những chuyên ngành đại học dễ tìm việc làm nhất. Ở tỉnh Vân Nam, nhiều cơ quan nhà nước, như hệ thống công an, quân đội, biên phòng, hải quan, ngành đường sắt, sơ thương mại, sơ đối ngoại,... mỗi năm đều tuyển dụng sinh viên chuyên ngành Tiếng Việt. Ở khối ngành kinh tế, nhiều công ty thương mại, công ty du lịch có nhu cầu sinh viên học Tiếng Việt; nhiều công ty dịch vụ có trụ sở ở Việt Nam cũng có nhu cầu tuyển dụng sinh viên tốt nghiệp các chuyên ngành Tiếng Việt, với mức lương khá cao, trung bình đã đến 8000-10000 NDT/tháng (tương đương với 28 triệu đến 35 triệu đồng Việt Nam một tháng).²

- Thường xuyên đổi mới pháp học tập, phương thức dạy học. Ngoài những nguyên nhân khách quan, thì phương pháp dạy và học cũng rất quan trọng. Hiện nay ở Trường Đại học Sư phạm Vân Nam có tình trạng chênh lệch trình độ giữa những sinh viên đến từ miền Bắc Trung Quốc và sinh viên tỉnh Vân Nam. Ví dụ những sinh viên đến từ Đông Bắc, Tứ Xuyên, Giang Tô,... trước khi học đại học cũng hạn chế kiến thức về Việt Nam, về Tiếng Việt, nhưng có tính cách mở cửa hơn, có phương pháp học tập hiệu quả hơn, tích cực làm bạn với lưu học sinh Việt Nam trong trường, làm cho họ có cơ hội sử dụng và luyện tập Tiếng Việt thường xuyên. Cho nên, trong quá trình học Tiếng Việt, việc

²Số liệu này do những doanh nghiệp đến trường đại học tuyển dụng sinh viên chuyên ngành Tiếng Việt cung cấp.

xây dựng một phương pháp học tập hiệu quả có ý nghĩa quan trọng. Hơn nữa, phương pháp dạy học của giáo viên cũng có ảnh hưởng lớn đến chất lượng đào tạo. Có những môn học giáo viên giàu kinh nghiệm thì sinh viên học giỏi và có thích thú, và cũng có những giáo viên chỉ đơn giản dạy kiến thức trong giáo trình, khiến cho sinh

viên thiếu hứng thú học tập. Những giảng viên chuyên ngành Tiếng Việt phải thường xuyên sinh hoạt chuyên môn để trao đổi kinh nghiệm để tìm cách nâng cao hiệu quả dạy học Tiếng Việt.

4.5. Tăng cường hợp tác toàn diện với các trường đại học Việt Nam

Hiện nay, các trường đại học của Trung Quốc cũng đang nỗ lực nâng cao hiệu quả hợp tác đào tạo với các trường đại học của Việt Nam. Trường Đại học Sư phạm Vân Nam hiện nay đã kí kết thỏa thuận đào tạo sinh viên với những trường đại học ở Hà Nội và TP. HCM, vừa rồi cũng kí thỏa thuận MOU với Trường Đại học Sư phạm - Đại học Đà Nẵng. Có thể nói Trường Đại học Sư phạm Vân Nam là một trong những trường đại học Trung Quốc có sự hợp tác rộng rãi và toàn diện nhất với các trường đại học Việt Nam. Trong thời gian tới, Trường Đại học Sư phạm Vân Nam sẽ nghiên cứu giải pháp để thực hiện sự hợp tác toàn diện và hiệu quả với các đối tác hợp tác bên Việt Nam thông qua những yêu cầu cụ thể, đào tạo theo đơn đặt hàng tương thích với nhu cầu của sinh viên và nhà trường. Các môn học về Văn hóa Việt Nam, thực hành Tiếng Việt, ngữ pháp Tiếng Việt, phương ngữ miền Trung hoặc miền Nam Việt Nam, thực hành tiếng Anh,... sẽ đề nghị tổ chức thực hiện ở Việt Nam nhằm mục đích nâng cao hiệu quả học tập của sinh viên Trung Quốc.

5. Kết luận

Có thể thấy rằng, chuyên ngành Tiếng Việt Trường Đại học Sư phạm Vân Nam nói riêng và tỉnh Vân Nam nói chung, có nhiều tiềm năng để phát triển, tuy nhiên đang đối mặt với nhiều khó khăn chủ quan và khách quan. Muốn thúc đẩy chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam lên tầng cao mới, còn phải nhờ sự cố gắng chung của sinh viên, giáo viên, nhà trường và nhiều cơ quan liên quan, trong đó cũng có những đối tác hợp tác

ở Việt Nam. Chúng tôi mong muốn chuyên ngành Tiếng Việt ở tỉnh Vân Nam có thể phát triển mạnh mẽ hơn nữa, tạo điều kiện cho những sinh viên học Tiếng Việt có những cơ hội việc làm tốt, từ đó, có những đóng góp tích cực cho sự hợp tác và giao lưu giữa hai nước Trung Quốc và Việt Nam, thúc đẩy quan hệ 2 nước lên tầm cao mới trong tương lai.

Tài liệu tham khảo

- [1] 熊世平 (2013). 中国高校越南语本科专业建设比较研究 [C]. 广州: 世界图书出版公司..
- [2] 熊世平 (2014). 云南师范大学越南语专业的发展与探索之路 [C]. 北京: 对外经济贸易大学出版社.
- [3] 杨健 (2014). 云南省越南语教育培养现状及构想 [C]. 北京: 对外经济贸易大学出版社.
- [4] 成汉平 (2013). 全球化背景下再论非通用语专业有序发展的重要性与必要性以越南语专业为例[J]. 红河学院学报, 5.
- [5] 岑新明.(2009). 高校越南语专业教学现状及构想以广西民族大学为例[J]. 创新, 8.
- [6] 曾瑞莲 (2005). 刘志强. 广西越南语专业发展之现状分析 [J]. 东南亚纵横, 11.
- [7] 覃小桐 (2014). 云南省东南亚语言人才培养的现状及其对策[J]. 4.
- [8] 陈惠. (2007). 中国东南亚语言专业现状及发展趋势[J]. 东南亚纵横, 3.
- [9] 韦红萍 (2008). 我国培养东南亚语种人才的发展道路[J]. 东南亚纵横, 5.

OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF VIETNAMESE LANGUAGE SPECIALIZATION IN YUNNAN, CHINA

Abstract: Nowadays, Vietnamese language specialization has been strongly developing at some universities in Yunnan, China. However, it is also facing many challenges and shortcomings. Yunnan normal University is one of the Chinese universities that have comprehensive and extensive cooperation with Vietnamese universities. This article presents the experience in Vietnamese language specialization's development at Yunnan normal University, thereby Vietnamese experts propose some solutions to promote the Vietnamese language specialization in a stable and sustainable manner in Yunnan province in particular and in China in general.

Key words: Vietnamese language; develop; Yunnan province; challenge; co-operate.